

חוקי הטעמה, עמ' 1

הדוגמאות לקורות מ־Garland (1985) *A Metrical Theory of Stress Rules*. Bruce Hayes (1985) (במקור הדוקטוראט שלי ב־MIT), Morris Halle and Jean-Roger Vergnaud (1987) *An Essay on Stress*. MIT Press Morris Halle and G. N. Iggy Roca and Wyn Johnson (1999) *A Course in Phonology* Blackwell. Clements (1983) *Problem Book in Phonology* MIT Press. מידע על השפות מ־www.ethnologue.com.

מושגי יסוד

בנגלית

שפה אינדית (הודו־אירופאית) עם 207 מיליון דוברים, כולל 100 מיליון בבנגלדש (חץ ימני) ויותר מ־70 מיליון במדינת מערב־בנגל והאיזור מסביב בהודו (חץ שמאלי).

- (1) 'אשי' ápon
- (2) 'מכבס (ש"ע)' dhópa
- (3) 'של עצמך (צורת כיבוד)' ápnar
- (4) 'שנתי' báčorik
- (5) 'רדיפה' ónušəron
- (6) 'אטומי, מוקולרי' páromanobik

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס למילה יש גרעין שמאלי (ז"א משליכים את הכוכבית השמאלית)

* שורת טעם 1
 * * * * * שורת בסיס
 p a r o m a n o b i k

צרפתית

רומאנית (הודו־אירופאית); 77 מיליון דוברים בצרפת, שווייץ, בלגיה, קוויבק, וכו'. התעתיק משקף צורת דיבור פורמלי; התנועה [ə] נהגה כ־[ɔ̃] קצרה.

- (1) 'הקצאה' alokasyō
- (2) 'נוסף' ekstrá
- (3) 'מועמד' kãdidá
- (4) 'דעה' opinyō
- (5) 'פונולוגיה' fonoloží
- (6) 'קיצוני' ekstrémə

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס הכוכבית הימנית היא חיצונית אם היא שולטת על [ə] למילה יש גרעין ימני

* שורת טעם 1
 * * * * * שורה בסיסית
 ə k s t r ə m ə

* שורת טעם 1
 * * * * * שורה בסיסית
 a l o k a s y ō

חוקי הטעמה, עמ' 2

רגליים ופרמטרים

מאראנונגקו

'רוק'	tíralk	(1)
'זקן'	mérepèt	(2)
'הפליאדות'	yángarmàta	(3)
'סרטן (חיה)'	lángaràteti	(4)
'סוג של ברווז'	wélepènemànta	(5)

שפה אוסטרלית לא-פאמא-ניונונגית מדוברת בטרטוריה הצפונית דרום-מערב מדרוויין. כמו מאלאק-מאלאק השכנה, היא כמעט נכחדת, עם 15-20 דוברים בשנת 1983.

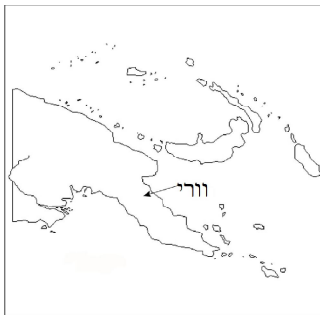
הטעם נופל בהברות אי-זוגיות מתחילת המילה. הטעם הראשי הוא הראשון.

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין שמאלי משמאל לימין. יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין שמאלי.

* שורת טעם 2
 (* * *) שורת טעם 1
 (* *) (* *) (* *) שורת בסיס
 langka rate ti

* שורת טעם 2
 (* * *) שורת טעם 1
 (* *) (* *) (* *) שורת בסיס
 wele penemanta
 שימו לב שהרגל החלקית מוטעמת.

וּרִי

'דבורה'	ɲintíp	(1)
'שיער בזרוע'	kòlípó	(2)
'ערפל'	ʊðamít	(3)
'פעמים'	àkunètépál	(4)

הטעם נופל בהברות אי-זוגיות מסוף המילה. ההברה הסופי מקבלת את הטעם הראשי.

שפת טראנס-גינאה החדשה (פפואנית) עם בערך 4000 דוברים בפפואה גינאה החדשה (מחוז מורוּבָּה)

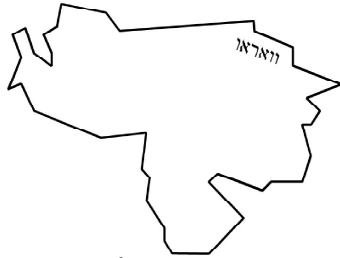
משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין ימני מימין לשמאל. יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין ימני.

* שורת טעם 2
 (* * *) שורת טעם 1
 (* *) (* *) (* *) שורת בסיס
 ʊ ð a m i t

* שורת טעם 2
 (* * *) שורת טעם 1
 (* *) (* *) (* *) שורת בסיס
 a k u n e t a p a l

חוקי הטעמה, עמ' 3

וואראו

שפה ששייכה לא ברור, עם 28,100 דוברים בוונזואלה.

- 'אמנם לטפס' yàpurùkitàneháse (1)
- 'זה שאכל' nàhoròhàkutái (2)
- 'הוא סיים אותו' yiwàranáe (3)
- 'זה שגרם לו לאכול' enàhoròhàkutái (4)

זה כמו וורי, אבל הברה אחת שמאלה. זאת אומרת, נראה שיש כאן אותם החוקים כמו בוורי, אבל מתעלמים מההברה האחרונה. במילים אחרות, ההברה האחרונה חיצונית.

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס
 הכוכבית האחרונה בשורת הבסיס חיצונית
 יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין ימני מימין לשמאל.
 יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין ימני

שורת טעם 2 *
 שורת טעם 1 (* * * *)
 <*> (* *) (* *) (* *) (* *) שורת בסיס
 y a p u r u k i t a n e h a s e

מאלאק-מאלאק (מהדף על קצב)

- 'הייתם נותנים להם בשר.' núnkuřuntuwóřowàkka (1)
- 'הוא היה נותן לך בשר.' wuwúntununuwàkna (2)
- 'אתם תשכבו' nónkōřōñōyūnka (3)
- 'כולנו נעמוד' ařkíniyàŋka (4)
- 'יפהפה' múnankàřa (5)
- 'זרוע, נחל קטן' wúru (6)
- 'אבא' mēlpapù או melpápu (7)

הטעם נופל על ההברה לפני האחרונה, ועל כל הברה שניה לפניה. פותרים התנגשות טעמים ע"י השמטת הטעם הראשון או, במקרה של מילים בעלות שלוש הברות, הזזה אופציונלית של כוכבית ימינה.

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס
 יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין שמאלי מימין לשמאל.
 יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין שמאלי

שורת טעם 2 *
 שורת טעם 1 (* * * *)
 שורת בסיס (* *) (* *) (* *) (* *)
 n u ŋ k u ř u n t u w ö r ö w a k k a

שורת טעם 2 * שורת טעם 2 *
 שורת טעם 1 (* *) שורת טעם 1 (*) שורת טעם 1 * *
 שורת בסיס (* *) (* *) או שורת בסיס * (* *) ← שורת בסיס (* *) (* *) (* *)
 m ε l p a p u m ε l p a p u m ε l p a p u

שימו לב שכאשר רכיב מאבד את הגרעין שלו, הוא מפסיק להיות רכיב.

חוקי הטעמה, עמ' 4

מיזוג שורות

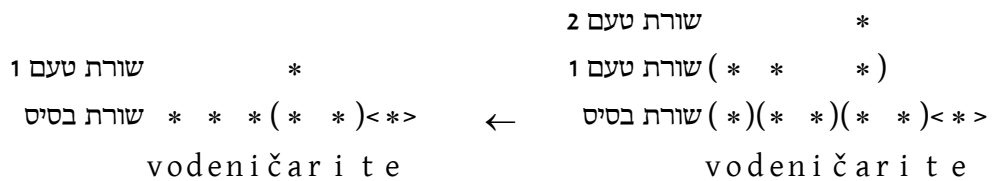
מקדונית

שפה דרום-סלאבית (הודו-אירופאית), השפה הרשמית של רפובליקת מקדוניה. יש 2,113,170 דוברים; 1,390,000 מהם במקדוניה.

- (1) vodéničar 'טוחן (ש"ע)'
- (2) vodeníčari 'טוחנים'
- (3) vodeničárite 'הטוחנים'

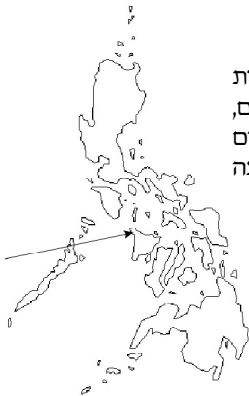
הטעם נופל על ההברה השלישית מהסוף. את התוצאה הזאת אפשר לקבל אם ההברה האחרונה היא חיצונית ואם לרגליים יש גרעינים שמאליים. אולם, הטעמים המשניים הצפויים אינם מופיעים.

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס
 הכוכבית האחרונה בשורת הבסיס חיצונית
 יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין שמאלי מימין לשמאל.
 יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין ימני
 ממזגים את שורה 1 ושורה 2

רגישות כמות

אקלן

שפה מערב-אוסטרונזית
 עם 395,000 דוברים,
 מדוברת בפיליפינים
 במחוז אקלן, בקצה
 הצפוני של האי פאנאי.

- א. (1) pitú 'שבע'
- (2) suyúd 'חדר'
- (3) butánj 'מקום'
- (4) bisá 'נשיקה'
- (5) pàligús 'להתרדח'
- (6) suyùgu?ún 'משרת'
- (7) ?atùbarján 'איברי מין'

על בסיס הדוגמאות הנ"ל, אפשר להניח את החוק הבא.

א.
 משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס
 יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין ימני מימין לשמאל.
 יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין ימני

חוקי הטעמה, עמ' 5

				ב.
'בן מזל'	ʔasírtàr	(4)	'לשאת'	bítbìt (1)
'יילך לדוג'	màpaŋísdaʔ	(5)	'לדבר'	hámbàʔ (2)
'יותר מ-2 אחים\אחיות'	màgmayáŋhùd	(6)	'להוציא כסף'	gástà (3)

הערה: נתעלם מזה שההברה האחרונה מקבלת טעם משני במקום טעם ראשי. נדלג על שורת טעם 2 בהמשך.

הברה כבדה (ז"א הברה עם חרוז מסתעף) חייבת להיות הגרעין של רגל. שימו לב לדוגמא (5):

אלא:	לא:
* * * שורת טעם 1	* * * שורת טעם 1
(*) (* *) (*) שורת בסיס	(* *) (* *) שורת בסיס
ma pa ŋ i s da ?	ma pa ŋ i s da ?

רגליים באקלן הן „רגישות כמות“. באופן פורמלי, מעניקים כוכבית בשורה 1 („אקצנט“) להברות כבדות לפני בניית הרגליים.

* * * שורת טעם 1	*	*	*	*
(*) (* *) (*) שורת בסיס	← * * * *	← * * * *	← * * * *	← * * * *
ma pa ŋ i s da ?	ma pa ŋ i s da ?	ma pa ŋ i s da ?	ma pa ŋ i s da ?	ma pa ŋ i s da ?

ב.
משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס.
מעניקים אקצנט להברות כבדות.
יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים עם גרעין ימני מימין לשמאל.

אקצנטים לקסיקליים

יותר אקלן

	ד. מקרים אחרים	גמילים עם המורפמות ka+ ו-ga:
'משרוקית'	pítù (1)	'כל אחד יסדר'
'מסרק כינים'	súxùd (2)	'לעטוף'
'לסרב'	balíbàd (3)	'משתמש בסבון'
'מסוכן'	piligrúsù (4)	'הוצאות'
		nagàhàdlük (1)
		ginàpústàn (2)
		nàgàpànbùn (3)
		kàgàstahúnàn (4)

מורפמות מסוימות מסומנות בייצוג התשתיתי עם אקצנט לקסיקלי בשורה 1.

חוקי הטעמה, עמ' 6

רגליים לא-מוגבלות

סלקופ

שפה סמויידית (אורלית) המדוברת במערב סיביר. 1640 דוברים מתוך אוכלוסייה אתנית של 4249.

'קטן מאד'	kipɔ:	(1)
'חרש'	qɔ:kitiɫ	(2)
'גרנו'	ilisɔ:mit	(3)
'גרגרן'	ũŋɨnti	(4)
'החבר שלי'	qummi	(5)
'החבר שלנו'	qummi:	(6)
'שני החברים שלך'	qumo:qlilɪ:	(7)
'אנחנו עובדים'	u:cɔ:mit	(8)

אם יש במילה תנועות ארוכות, התנועה הארוכה האחרונה היא המוטעמת. אם אין במילה תנועות ארוכות, הטעם נופל על ההברה הראשונה.

משליכים גרעיני הברות לשורת הבסיס מעניקים אקצנט לתנועות ארוכות. יוצרים שורת טעם 1 ע"י בניית רגליים לא-מוגבלות עם גרעין שמאלי. יוצרים שורת טעם 2 ע"י בניית מילה עם גרעין ימני ממזגים את שורה 1 ושורה 2

רשתות הטעמה לפני מיזוג שורות:

שורת טעם 2	*	שורת טעם 2	*
שורת טעם 1	(* *)	שורת טעם 1	(*)
שורת בסיס	(* *) (* *)	שורת בסיס	(* * *)
	i l i s ɔ : m i t		ũ ŋ ɨ n t i

שורת טעם 2	*
שורת טעם 1	(* * *)
שורת בסיס	(*) (* *) (*)
	q u m o : q l i l i :

סוגיות נוספות

- נטען שיש שפות עם רגליים משולשות.
- יש שפות שאינן מתירות רגליים חלקיות